

DİYANET İŞLERİ BAŞKANLIĞI DERGİSİ

DİNİ, AHLÂKİ, EDEBİ, MESLEKİ AYLIK DERGİ

4. Cilt

Ekim - Kasım

10 - 11. Sayılar

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
EN BÜYÜK ULUSAL BAYRAMIMIZI COŞKUN BİR HEYECANLA KUTLADIK	163
KUR'ÂN NASLARINI ANLAMAK GAYESİYLE KUR'ÂN ÜZERİNDE YAPILAN İNCELEMELER	164
<i>Yazan: Prof. Ali Abdül-AZİM Çeviren Dr. A. Arslan AYDIN</i>	
GELENEK VE GÖRENEK	170
<i>Kemal Edip KURKÇUOĞLU</i>	
İSLÂM DİNİNDE YARDIM	173
<i>İhsan OLGUN</i>	
HAZRET-İ ÖMER'İN ADÂLETİNDEN ÖRNEKLER	174
<i>A. Hamdi KASABOĞLU</i>	
BAĞIMSIZ İSLÂM DEVLETLERİ	176
<i>Osman KESKİOĞLU</i>	
NEFİSLE MÜCÂDELE	178
<i>Mâverî'den: Mehmet MÜFTÜOĞLU</i>	
DİN DUYGUSU VE İMAN KUVVETİ	180
<i>Sâkıp YILDIZ</i>	
İYİLERİN İYİSİ	181
<i>Yazan: Hüseyin Vâiz El - Kâsîfi</i>	
<i>Tercüme eden: M. Ragıp İMAMOĞLU</i>	
İLÂHÎ	184
<i>Bekir Sıtkı ERDOĞAN</i>	
DEĞERLİ DİN BİLGİNLERİMİZDEN: MERHUM AHMET EMRİ YETKİN	185
<i>Dr. Lütfi DOĞAN</i>	
OSMANLI ŞEYHÜLİSLÂLARININ TERÂCİM-İ AHVÂLİ	187
<i>(Zekiriyyâ Efendi)</i>	
FETVÂ EMİNLERİ (MAHMUD EFENDİ, İBN-İ MAHMÜD BİN MAHMÜD)	188
<i>M. Vâmık Şükrü ALTINBAŞ</i>	
BAŞARILI MESLEKDAŞLARIMIZ	189
HABERLER	190
	161

HAZRET-İ ÖMER'İN ADÂLETİNDEN ÖRNEKLER

A. Hamdi KASABOĞLU

Hz. Ömer Resûl-i Ekrem'in irşadiyle adâletin zirvesine erişmiş ve adâletin timsâli olmuştur. Birgün mahkemede, tayin ettiği Kadı'nın önünde hasmiyle beraber oturmuştu. Kadı Zeyd, Halife Ömer'e gayet mûtenâ bir yer gösterdiği halde Halife Ömer, gösterilen yere oturmayıp, hasmiyle beraber oturmuştur. Hz. Ömer tayin ettiği Kadı Zeyd'e öfkelenmiş ve bu hareketinin doğru olmadığını söylemiş ve: "Sana lâyıık olan beni hasmımın yanına oturtmaklığın idi. Ve hükümden sonra da hâkim daima reis ile me'rus arasını eşit tutarsa o zaman âdil olur" demiştir. Ve Kadı Zeyd'e daima hakka uymasını ve adâletten ayrılmamasını tavsiye etmiştir. Hz. Ömer Kur'ân'ı son derece anlayan, Allah'ın emirlerini hakkiyle yerine getiren ve yasaklarından korunan, müslümanların mallarını canlarını koruyan, hazine malını itinâ ile sarfeden, her suretle israfı önleyen bir zât idi.

Âilesinin, günlük masraflarından biriktirdiği paralarla helva almak istediğini haber alınca hemen biriken paraları alıp hazineye teslim etmiş ve günlük masrafları için evvelce hazineden aldığı paradan daha az para almıştır. Hz. Ömer Ebû Mûse'l-Eş'arî'yi Basra'ya kadı tayin et-

nefis izzetine dâima hürmet etmeyi ve yardıma muhtaç olan ve yardım gören müslümanın dahî insanlık duygularını ve insanlık şerefini aziz ve yüce tutmayı gaye olarak belirtmiştir.

1300 küsur sene evvel Garp dünyası, karanlıklar içinde kara duygularla mücâdele ederken Şark âlemi, din kitâbımız Kur'ân ve Peygamberimiz'in ışıklı kılavuzluğu sayesinde insaniyet yolunda, medeniyet yolunda büyük mesâfeler almış, insana ve insanlığa kıymet vermiş, insan haklarına hürmette, zayıfa, yoksula, hastaya, garîbe, misâfire yardım etmeyi telkin etmiş ve bu güzel duyguların gelenek halinde nesillere mal olmasına hizmet etmiştir. Bu sâyede İslâm âleminde içtimâî adâlet ve içtimâî emniyet ve kardeşlik duyguları belirmiş, bugünün sosyal dâvâları daha o zamandan hallolunarak esaslı kaidelere bağlanmıştır. Bunun içindir ki, iyi bir mü'minin vicdanına kötü duygular kolay kolay işleyemez.

tikten sonra, ne suretle hüküm vereceğine dair etraflı bir risâle de yazmıştır.

Hız. Ömer'in Ebû Müse'l-Eş'arî'ye gönderdiği risâle:

"Selâm sana, bilmiş ol ki, hüküm muhkem bir farz, ittiba olunan bir sünnettir. Mahkemede ibraz olunacak delillere iyi dikkat et, verdiğin hükümleri infâz et, doğru hükümler infaz olunmazsa, kıymet ifade etmez. İnsanların arasını her hususta bir tut, mevki sahipleri mevkiinden, servet sahipleri servetinden dolayı seni kendilerine meyledecek zannetmesinler, zayıf olan hak sahipleri de, adâletinden ümidini kesmesinler, delil dâvâcıya, yemin dâvâlıya düşer. Müslümanların arasında her hususta sulh câizdir. Ancak, helâli haram, harâmı helâl kılmakta sulh câiz değildir. Vereceğin hükümleri aklınla iyi muhakeme et; akılla, iyiden kötü ayırt olunur. Şâyet, vereceğin hükümlerde tereddüt edersen, akılla tereddüdünü gider, verdiğin hükümlerde hakdan ayrılma; zira, hak çok kadîmdir.

Kitapta, Sünnet'te bulamadığın ve tereddüt ettiğin şeyleri, iyi anla, âdet, an'ane ve darb-ı meselleri iyi anladıktan sonra hükmet, delillerin doğru ve sağlam olanlarına itimat et, mahkemede delil ibraz edeceklere mühlet ver, delil ibraz edecekler, delil ibraz edemediklerinde dâvâlarını reddet. Bu husus en açık ve sarıh bir yoldur. Müslümanlar, yekdiğerine eşittir. Ancak, bazı sebeplerden hüküm giyenler, yalancı şâhitlik edenler ve çocuklarını inkâr edenler, nesebinde şüphe olanlar diğerklerine eşit değildir. Bununla berâber kalbleri ancak Allah bilir.

Şüpheli delillerle yemin edenlerin sözleriyle cezâ verme, sana kesin kanaat hâsıl olduktan sonra hüküm ver, mahkemede sabırsızlık etme, canını sıkma, i'tidâlini bozma, dâvâcılara ezâ etme, muhakeme esnasında, çehreli ve kızgın olma, hak sahiplerine hakkını verene Allah mükâfat verir. Verilecek mükâfat pek büyük olur. İyi niyetli olanlara Allah kâfidir. Mürâî ve münâfıkların riya ve nifaklarını Allah meydana çıkarır ve yaptıklarından utandırır. Allah'ın dünyâda nîmetleri ve âhiretteki mükâfat ve rahmeti karşısında insanların vereceği mükâfatın kıymeti yoktur.

Allah seni doğru yoldan ayırmasın, selâmet senin üzerine olsun.

